

Statped

ÅRSRAPPORT 2018

UTGIVER

Statped
www.statped.no
April 2019

ANSVARLIG REDAKTØR

Tone Mørk

REDAKSJON

Anne Grethe Hellerud
Christina Tønnesen
Eva Hongshagen
Gerd Vidje
Kristina Medin
Marit Momrak Wright

FOTO

Morten Brun
Forside, 6, 7, 12, 13, 23, 24, 28, 32,
33, 34

INNHOOLD

Lederens beretning	4
Når brukerne setter agendaen	8
Unge stemmer i statped	10
– Vi har fått det vi har bestilt	14
Nettverk for å auke kompetanse	16
Digitalt kunnskapsløft i statped	20
Digitale metoder er mer effektivt	22
Statped og samfunnsoppdraget	26
Organisering og ledelse	29
Utvalgte hovedtall	30
Konferanser og aktiviteter	32
Framtidsutsikter	34

LEDERENS BERETNING

Tone Mørk,
direktør Statped

TO SENTRALE BEGREPER har preget Statpeds arbeid i 2018; tidlig innsats og inkludering. Innholdet i disse begrepene har lagt føringer for prioriteringer både i det praktiske arbeidet til etaten og i strategidokumentene. Målbildet for Statped 2017–2022 reflekterer verdigrunnlaget i barnehage og skole. Med sitt overgripende perspektiv, «Inkludering lønner seg», gir målbildet viktig retning for arbeid og satsing i etaten. Inkludering innebærer at alle hører til og tar del i læringsfellesskapet i barnehage, skole og arbeidsliv. Gjennom 2018 har Statped jobbet bredt for å se på hvordan ressursene kan brukes enda bedre til beste for flest mulig barn og unge gjennom å styrke laget rundt brukeren.

1. MAI BLE JUSTERT organisasjonsmodell satt i verk. Statped gikk fra fire til tre ledernivåer og reduserte som følge av

dette antall ledere i etaten. De tidligere seksjonene ble omgjort til avdelinger og Landsdekkende faglig enhet ble opprettet. Enheten skal sikre likeverdige tjenester på tvers av geografi og fagområder og ha et nasjonalt perspektiv i all virksomhet. I tillegg etablerte etaten et tydeligere skille mellom stab og linjefunksjoner. Parallelt med ny organisasjonsstruktur er det satt i gang et lederutviklingsprogram med mål om å utvikle lederfunksjonene som kom som følge av omorganiseringen.

STATPED MOTTOK i 2017 et oppdrag fra Utdanningsdirektoratet om å forsterke alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som satsingsområde. Gjennom dette arbeidet skal Statped heve kompetansen om ASK hos ansatte i barnehage og grunnopplæringen samt PP- tjenesten. Målet er at alle barn, unge og voksne får mulighet til å bruke sine kommunikasjonsformer i utdanningen. I 2018 ble ASK-veileder for barn under opplæringspliktig alder ferdigstilt. ASK-teamet har videre bidratt på konferanser, holdt foredrag og gjennomført kurs for å øke kompetansen lokalt i kommuner, fylkeskommuner, barnehager og skoler og jobbet for en mer tilpasset barnehage- og skolehverdag for ASK-brukere.

I ETATENS INNSPILL til Nordahl-utvalget og høringssvaret til Hagen-utvalget ble samhandlingen og oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene i opplæringssektoren grundig gjennomgått. Statped har sett på nye måter å tenke et helhetlig pedagogisk støttesystem på og tror diskusjonene i løpet av 2018 har gitt noen nøkler til gode løsninger.

I 2018 BLE DET SIGNERT en avtale mellom Statped og Trondheim kommune om overtakelse av Møller barnehage på Heimdal i Trondheim. Barnehagen har vært i Statpeds drift, men ble fra 1. januar 2019 overført til Trondheim kommune.

For brukere og ansatte på Skådalen skole har 2018 vært et år preget av mye usikkerhet. Prosessen styres av Utdanningsdirektoratet i et samarbeid med Kunnskapsdepartementet, og det er forventninger om at 2019 vil gi svar på hvordan skolen skal drives videre.

MANGE AV STATPEDS ansatte er involvert i digitaliseringsprosjektet som startet opp i 2017 og avsluttes i år. Prosjektet skal bidra til kompetanseheving og nye arbeidsformer, hvor også digitale verktøy og læringsarenaer utvikles. Første del av digitaliseringsprosjektet, teknologiprogrammet, ble avsluttet i 2018. Målet med programmet var å forberede Statped på den digitaliseringen etaten står overfor. Kompetanseutviklingstiltaket har involvert alle medarbeidere, tillitsvalgte og ledere. Allerede nå ser vi at kunnskap er blitt lettere tilgjengelig for brukerne, ansatte i UH-sektor og i Statped. Kontakten mellom dem som utgjør laget rundt barnet, blir stadig mer effektiv og reisedager erstattes av videomøter. Omvendt klasseromsmetodikk, digitale workshops og webinar blir i økende grad testet ut.

I 2018 SATTE STATPED i gang prosjektet digital didaktikk og inkludering. Prosjektet skal bidra til kompetanseheving i bruk av digitale læringsressurser som kan fremme inkludering av alle i elever i oppvekstsektoren. Målgruppen er kontaktlærere,

faglærere, spesialpedagogisk koordinator og PP-tjeneste under ledelse av rektor på hver enkelt skole. Prosjektet utvikler e-læringsmoduler for å utvikle ferdigheter om inkluderende bruk av digitale læringsressurser i grunnskolen.

SAMHANDLINGEN MED kommuner og fylkeskommuner har hatt høy prioritet i 2018. Blant annet har Fagborg i Statped midt og landsdelssamlingen i Nord-Norge vært viktige samlingspunkter for blant annet PP-tjenesten og ansatte i skoler og barnehager. De fire nasjonale konferansene, PP-lederkonferansen, Statpedkonferansen, Brukerkonferansen og Statpeds årlige konferanse om spesialpedagogikk og teknologi (SPOT) har også i 2018 hatt høy deltagelse og fått gode tilbakemeldinger.

BRUKERMEDVIRKNING ER ET nøkkelord i Statpeds arbeid. Statpeds tjenesteyting og tjenesteutvikling skal skje med utgangspunkt i brukeren og brukerens behov. Brukere av Statpeds tjenester skal oppleve å bli møtt med respekt og annerkjennelse, både i direkte kontakt med tjenesteapparatet og gjennom brukermedvirkningsapparatet på systemnivå. Samarbeid med og organisering av brukerorganisasjonene er viktig for at Statped skal videreutvikle sitt tjenestetilbud til beste for brukerne. Statped har et system for brukermedvirkning som tar brukerstemmen på alvor. Systemet evalueres jevnlig i samarbeid med brukerorganisasjonene. I 2018 ble retningslinjene for brukermedvirkning revidert og justert etter ny organisasjonsmodell i tett samarbeid med brukerne.

NÅR BRUKERNE SETTER AGENDAEN

Hvert år arrangerer Statped en konferanse hvor brukerne setter agendaen. Dette er en arena for kunnskap, erfaringsutveksling og relasjonsbygging.

- Brukerne er med på å sette agendaen ellers i året også, sier Siri Lader Bruhn. Hun er ansvarlig for brukermedvirkning i Statped og koordinerer arbeidet.

TEKST: GERD VIDJE | FOTO: MORTEN BRUN

Brukermedvirkning har vært en viktig del av Statpeds arbeid siden etableringen i 2013. Det siste året har Statped tatt nye grep for å styrke medvirkningen fra brukerne. – Det handler om at Statped har satt seg som organisasjonen og at vi har gjort erfaringer på området. Nye retningslinjer for brukermedvirkning er utviklet sammen med brukerorganisasjonene og en nyopprettet stilling som koordinator er eksempler på det, sier Lader Bruhn.

MEDVIRKNING PÅ MANGE NIVÅER

Statped jobber på mange nivåer med brukermedvirkning. På nasjonalt nivå ligger Nasjonalt brukerråd. Det ledes av direktøren i Statped og gir viktige bidrag i organisasjonens strategiske arbeid. I Statpeds fire regioner finnes det regionale brukerråd som er rådgivende organ for regiondirektørene. I tillegg er det faglige samarbeidsråd på hvert av Statpeds fagområder. Gjennom brukermedvirkningen er brukerne via sine organisasjoner med i planlegging, gjennomføring og

evaluering av Statpeds tjenester.

- Brukerorganisasjonene er viktige samarbeidspartnere for Statped. De har kunnskap, erfaringer og holdninger som sammen med kompetansen vår gir brukerne god hjelp, presiserer Lader Bruhn.

Representantene i råd og utvalg blir oppnevnt av paraplyorganisasjonene Unge funksjonshemmede (Ung Funk), Samarbeidsforumet for funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO).

- Brukermedvirkning har også fått mye større plass enn tidligere i utviklingen av strategien for FoU-arbeidet i Statped, legger hun til.

DIALOG MED UNGDOM

I 2018 ble Statpeds ungdomspanel etablert; et etterlengtet forum for å få frem de unges stemme i arbeidet med brukermedvirkning.

- Statped ønsker mer direkte dialog med ungdom for å sikre målrettede og effektive

– De nye retningslinjene er revidert i samråd med brukerrepresentantene, én fra de regionale brukerrådene og én fra det nasjonale. Hensikten er å gjøre det enda tydeligere hvordan brukerne kan få en reell medvirkning på prosessene i Statped, sier Siri Lader Bruhn, ansvarlig for brukermedvirkning i Statped.

tjenester for ungdom. Ungdomspanelet skal gi innspill til konkrete tiltak og ha dialog med ledelsen i Statped, rådgivere og andre for å sikre at tjenestene når dem på en best mulig måte, sier Lader Bruhn.

Ungdomspanelet består av ungdom og ikke voksne representanter for ungdom. Panelet har en sammensetning som favner bredde og de store brukergruppene i Statped.

TETT PÅ BRUKERNE

Brukermedvirkning har fått en ny dimensjon gjennom et digitaliseringsprosjekt som Statped arbeider med. En del av dette handler om å utvikle bedre og raskere tjenester gjennom å ta i bruk digitale verktøy og arbeidsmetoder. Delprosjektet kalles digitalt tjenesteforløp, og her involveres brukeren gjennom metoden tjenstedesign. Ved hjelp av eksterne aktører har Statped intervjuet brukere, foreldre, ungdom, barnehagelærere, lærere, PP-rådgivere og ansatte i Statped om hvordan de opplever tjenestene fra Statped og hva som kan forbedres. Dette er ikke gjort via spørreskjemaer sendt på mail, men gjennom konkrete besøk på skoler og i kommuner i store deler av landet.

- Å komme i dialog med dem vi er til for, har gitt oss verdifull innsikt i hvordan brukerne opplever tjenestene våre.

Proessen har involvert medarbeidere fra alle regioner og alle fagområder i Statped. Vi har gjennom workshops systematisert og reflektert rundt funnene vi har gjort. Metoden er inkrementell, det betyr at tjenesten gradvis forbedres i jevnlig dialog med brukeren. Det er en spennende metode som har ført til at vi skal teste ut en pilot om et nytt lavterskeltilbud i løpet av våren, forteller Lader Bruhn.

- Å jobbe tett på dem som bruker tjenestene våre har også gitt oss større bevissthet om hvem vi er til for.

ORGANISASJONER I UNGDOMSPANELET

Dysleksi Norge – Dysleksi Ungdom
ADHD Norge Ung
Hørselshemmedes Landsforbunds ungdom
Norges Blindeforbunds Ungdom
Norges Døveforbunds Ungdom
Norsk Tourette forening
– ungdomsrepresentant
Unge funksjonshemmede
Personskadeforbundet LTN

UNGE STEMME I STATPED

– Et spennende år, det gir mersmak til å stå på videre, sier Sofie Eline Finneid fra Dysleksi Ungdom. Hun har vært med i ungdomspanelet siden det ble etablert for ett år siden.

TEKST: GERD VIDJE | FOTO: HARALD WISCHMANN

Sofie Eline Finneid (21) har etter endt verneplikt i Bardufoss startet på forkurs for ingeniørutdanning før hun begynner på høyere utdanning til høsten. Hun kommer fra Aust-Agder og bor på Tverdalsøya i havgapet mellom Tvedestrand og Arendal.

– Jeg har blitt godt kjent med de andre i panelet, vi har forskjellige historier, behov og følger av funksjonshemmingen, men har også mye til felles. Å utveksle erfaringer fra hverdagen – for eksempel hvordan vi fra forskjellige ståsteder opplever inkludering – er lærerikt i seg selv, sier hun.

Siden i høst har Finneid ledet Dysleksi Ungdom. Hun er opptatt av å formidle erfaringer fra panelet til egen organisasjon og ta med seg problemstillinger fra styremøter til møtepunktene med Statped. Hun

Ungdomspanelet i Statped. Fra venstre: Bernt Wu fra Norges Blindforbunds Ungdom, Martin Berhovde fra Unge Funksjonshemmede, Sofie Eline Finneid fra Dysleksi Ungdom, Matthijs Terpstra fra NDFU – Norges Døveforbunds Ungdom, Kristi Vidvei fra HLFU – Hørselshemmedes Landsforbund Ungdom, Margrethe Skinderviken fra ADHD Norge.

forteller entusiastisk om deltakelsen med Statped under Arendalsuka og i Finland på mesterskap i yrkesfag.

UTVIDET HORISONTEN

Mest av alt fremhever Finneid Spot-konferansen, Statped's årlige konferanse for teknologi og inkludering. – Det var utrolig morsomt og lærerikt. Her ble horisonten utvidet for hva et hjelpemiddel er, blant annet mobiltelefonen. Jeg har oppfattet meg selv som teknisk anlagt, men oppdaget at jeg ikke hadde lært meg halvparten av de mulighetene som ligger i en mobiltelefon. Flere i panelet hadde den den samme aha-opplevelsen. Vi fikk med oss mye ny og nyttig kunnskap.

Finneid forteller at det var uklart for henne hva det ville innebære å ha plass i ungdomspanelet. – Nå ser jeg at vi unge med vår erfaring kan være en ressurs for Statped i hvordan skole og utdanning kan tilrettelegges for den enkelte. Å komme i direkte dialog med direktøren, å formidle våre behov direkte, setter jeg veldig stor pris på.

– VI HAR FÅTT DET VI HAR BESTILT

– Vi er godt fornøyd med bistand fra Statped, for vi har jo fått det vi har bestilt, sier Tove Rosset, leder av pedagogisk-psykologisk tjeneste i Oppdal kommune i Trøndelag.

TEKST: GERD VIDJE | FOTO: ANNE ROGNES OG PRIVAT

Tove Rosset er også koordinator for PP-tjenestene i Gauldalsregionen (Oppdal, Melhus, Røros, Holtålen, Midtre Gauldal og Rennebu). Hun forteller om et mange-årig samarbeid mellom PP-tjenestene i regionen. – Alle ansatte fra PP-tjenestene i regionen samles fire ganger i året til fagdager og blir kjent med hverandres utfordringer og deler erfaringer. Ikke minst drøfter vi løsninger på felles utfordringer, forteller hun.

NÆRKONTAKT MED STATPED

Det var på et dialogmøte mellom Statped og en av disse PP-tjenestene at Statped for drøyt tre år siden ble kjent med nettverket av PP-tjenester i Gauldalsregionen. Statped deltok da på en av nettverkets fagdager, og det ble drøftet ulike måter å samarbeide på videre.

PP-tjenestene hadde klare ønsker om informasjon om Statpeds tilbud, spesielt på områdene sammensatte lærevansker og språk/tale. Avdelingsledere på de respektive områdene i Statped midt har siden hatt jevnlig kontakt med lederne på PPT-kontorene, og etter hvert har de fleste

fagavdelingene i Statped midt vært involvert i samarbeidet.

– Sammen med PPT utviklet vi en fast møtstruktur og rutiner for samarbeid. I første rekke så vi på hvordan vi kunne bruke de veletablerte fagdagene til felles nytte, sier Anne Karin Veisetaune, avdelingsleder for sammensatte lærevansker i Statped midt.

– De ansatte i PP-tjenestene ønsket kompetanseheving på flere fagområder, slik at tjenestene selv skulle bli styrket i veiledningsarbeidet sitt mot barnehagene og skolene, både på systemnivå og i enkeltsaker, sier Rosset.

– Det var viktig for PP-tjenestene å få mer kompetanse i å hjelpe læreren i gjennomføringen av tiltakene i praksis, gjerne drøftinger gjennom bruk av case, legger Veisetaune til.

ORGANISERING AV FAGDAGEN

Dette ble standarden for fagdagene: Første halvdel av dagen jobber PPT-nettverket med eget program, og siste halvdel av dagen kommer Statped på banen. PP-tjenestene har på forhånd valgt ut et

tema de ønsker mer kompetanse om, og Statped står for gjennomføringen.

– Innleggene våre er ofte drøftinger av case og praktisk arbeid, men kan også være foredrag, det er avhengig av tema. Ikke sjelden er det faglig utdyping av temaer som de ansatte i PP-tjenestene ønsker mer kunnskap om, sier Veisetaune.

SAMARBEID PÅ LEDERNIVÅ

Suksessfaktoren i dette samarbeidet er ifølge Veisetaune og Rosset både det at lederne i Statped og lederne i PP-tjenestene har jevnlig møter med drøftinger av kontorenes behov for bistand og at Statped kommer inn og bistår på etablerte arenaer for PP-tjenesten. PP-tjenestene tar opp områder som utfordrer og temaer som de trenger mer kunnskap om. Statped tar opp tråden internt og lager forslag til opplegg på fagdagene.

– Forslagene går ofte frem og tilbake mellom PPT og Statped for å spisses og bli så konkrete som mulig. Etter gjennomførte fagdager evaluerer vi dagen muntlig. Det gir oss ideer og innspill til innhold i samarbeidet videre, konkluderer de to lederne.

– Et godt og fruktbart samarbeid utvikles over tid.

Tema for fagdagene våren 2019 er «Hvordan få frem barnets stemme for å gjøre barnets beste – vurderinger i sakkyndig arbeid». Skolevegring hos elever med autismespektervansker står på planen for samlingene til høsten.

Tidligere temaer:

- utredning/kartlegging av matematikkvansker og veiledning rundt dette
- grunnopplæring i ervervet hjerneskade
- IKT og lesing
- synsproblematikk ved lese- og skrivevansker
- språkvansker ved nevrobiologisk-relaterte lære- og atferdsvansker

– En nyttig og effektiv samarbeidsform for Statped og PP-tjenesten i Gauldalsregionen i Trøndelag, mener Tove Rosset (øverst), koordinator for PP-tjenestene i Gauldalsregionen og Anne Karin Veisetaune, avdelingsleder for sammensatte lærevansker i Statped midt.

Illustrasjonsfoto fra Nordstranda barnehage. Pedagog Anne Hugvik og ASK-brukeren pekesnakker ved hjelp av PODD kommunikasjonsbok.

NETTVERK FOR Å AUKE KOMPETANSE

– Nettverksarbeid er ein smart og effektiv måte å jobbe på, seier seniorrådgjevar Anita Sande i Statped. Ho trur at PP-tenesta generelt har eit stort potensial til å jobbe meir systemretta med å bygge kompetanse ute i kommunane.

TEKST: RAGNHILD THORNAM | **FOTO:** HELGE HANSEN, MONTAG

Nettverk er ein nyttig arbeidsmåte når målet er å auka kompetansen om eit tema. Det har Stord kommune erfart. På berre to år har tilsette i PP-tenesta, barnehagar og skular fått auka kompetanse på alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK) gjennom eit systematisk nettverksarbeid i samarbeid med Statped. Resultatet er at fleire barn i kommunen nyttar ASK. Utgangspunktet var lite kunnskap i kommunen om feltet, samstundes som kommunikasjon var ein viktig problemstilling i fleire saker.

– Vi spurte oss sjølve kva som ville heve kompetansen vår. Svaret var å ikkje berre jobbe med enkeltsaker. Då bestemte vi oss for ein nettverksmodell og kontakta

Statped, fortel rådgjevar Tore Roth Blokhuis i PP-tenesta for Stord og Fitjar.

LIKEVERD OG RESPEKT

Statped og PPT har samarbeida tett frå første stund. I fellesskap har dei jobba med mål, innhald, deltakarar og organisering av ASK-nettverket. Samarbeidet har vore tufta på likeverd og respekt for den andre sin kompetanse.

Statped har bidratt med spisskompetanse på ASK og erfaring med nettverksarbeid. PPT har bidratt med kunnskap om og kontakt med skular og barnehagar samt all praktisk organisering.

– PP-tenesta har vore involvert og myndiggjort i arbeidet og fått ein kompetanse

Anita Sande er seniorrådgjevar i Statped.
– Nettverket står nå på egne bein og kompetansen på ASK er auka, seier ho.

Tore B. Blokhus er rådgjevar i PP-tenesta i Stord kommune. Han har hatt ei sentral rolle i utviklinga av ASK-nettverket på Stord.

som dei kan ta med seg i vidare arbeid. Ikkje minst har rådgjevarar fått støtte til å drifte eit systemarbeid, seier Anita Sande og held fram: – Generelt har PP-tenesta eit stort potensial til å jobbe meir systemisk, men har gjerne ikkje erfaring med slikt arbeid.

NETTVERKSMODELL

Nettverksmodell eller nettverksarbeid er ei arbeidsform der faste deltakarar møtast jamleg for å få kunnskap og dele erfaringar. Deltakarane gjer mellomliggende arbeid mellom samlingane. På denne måten lærer alle meir om det aktuelle temaet og blir betre rusta til å følge opp barn og unge med særlege behov.

PP-tenesta for Stord og Fitjar kontakta Statped, som sa ja til å bidra den første tida. Partane blei einige om målet for nettverket, organiseringa og innhaldet i samlingane. PP-tenesta sørga også for å få støtte hjå rektorar og barnehagestyrarar slik at deltakarane fekk setje av tid til arbeidet. Deretter kartla PP-tenesta og Statped aktuelle deltakarar. Dei valde ut 12 barn med behov for ASK og inviterte to til tre fagpersonar knytt til kvart barn.

INNHALD I SAMLINGANE

Nettverksarbeidet starta med eit ope grunnkurs i ASK. Deretter samlast nettverket to dagar kvart halvår. Samlingane har tatt opp tema som kommunikasjonsutvikling, kartlegging, ASK og opplæring, ASK i kvardagen og ASK saman med andre barn. Rådgjevarar frå Statped med spisskompetanse på ASK har stått for undervisninga.

Men samlingane er ikkje berre undervisning. Erfaringsdeling og rettleiing er også viktige programpostar. På kvar samling fortel eit brukarmiljø om sine erfaringar.

Eit viktig element i nettverkssamlingane er videoretteleiing i grupper. Mellom kvar samling filmar deltakarane borna dei jobbar med. Filmene er utgangspunkt for grupperettleiing på samlingane. Gruppene har bestått av fire brukarmiljø. Deltakarane diskuterer innhaldet, og Statped og PP-tenesta rettleiar. Slik får det enkelte miljøet direkte rettleiing på eigen praksis og kan jobbe vidare med å utvikle denne.

– Vi har hatt ein progresjon frå å forstå ASK til å kunne jobbe med at barn skal bruke ASK i møte med andre barn i sitt miljø, seier Blokhus.

Grupperettleiingane har fått positive

tilbakemeldingar frå dei som jobbar direkte med borna. I ei evaluering seier dei til dømes at det har vore lærerikt å sjå korleis andre jobbar, at det har vore nyttig å sjå konkrete døme og å diskutere sakene.

STABIL GRUPPE

Sidan ASK er eit relativt ukjent fagfelt, er det krevjande å skape eit fagmiljø i den enkelte barnehage eller skule.

– Det har vore godt å knytte band mellom fagpersonar på tvers av instansar. Til saman utgjer vi eit stort fagmiljø og kan snakke saman om ASK med eit felles språk, seier Blokhus.

Ved utgangen av 2017 trekte Statped seg ut av ASK-nettverket på Stord. Nettverket står no på egne bein og kompetansen på ASK er auka.

ASK ER ET UTVALGT SATSINGSOMRÅDE

Utdanningsdirektoratet har gitt Statped i oppdrag å forsterke alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som satsingsområde. Dette innebærer at Statped skal heve kompetansen om ASK hos personalet i barnehager, i grunnopplæring og PP-tjenesten. Målet er at alle barn, unge og voksne har muligheten til å bruke sine kommunikasjonsformer i utdanningen.

I 2018 ble ASK-veileder for barn under opplæringspliktig alder ferdigstilt. ASK-teamet i Statped har vidare bidratt på konferanser, holdt foredrag og gjennomført kurs for å øke kompetansen lokalt i kommuner, fylkeskommuner, barnehager og skoler. Oppdragsarbeidet med ASK fortsetter i 2019.

– Målet er at teknologien skal bidra til bedre og raskere tjenester og ikke minst til inkludering for brukergruppene våre, sier Marthe Lybak Greve, prosjektleder for teknologiprogrammet.

DIGITALT KUNNSKAPS- LØFT I STATPED

I løpet av 2019 skal alle Statpeds medarbeidere ha gjennomført studiet digital grunnkompetanse, hoveddelen av teknologiprogrammet i Statped.

TEKST: GERD VIDJE | FOTO: MORTEN BRUN OG JONAS BOSTRÔM

Programmet handler om nye arbeidsformer og hvordan digitale verktøy kan gi en mer fleksibel, raskere og bedre tjenesteutøvelse overfor kommuner og fylkeskommuner.

Teknologi har vært et viktig tema i Statped i flere år, og gjennom ulike interne opplæringsprogrammer har mange rådgivere i Statped ønsket mer kunnskap om hvordan teknologien kan utnyttes og brukes i tjenesteytingen.

OBLIGATORISK OPPLÆRING

Teknologiprogrammet består av fem deler, se faktaboks. Digital grunnkompetanse, som er hoveddelen, er et studium utviklet i samarbeid med Universitetet i Agder (UiA). I perioden 2018–2019 vil alle ansatte gjennomføre studiet. Alle medarbeidere, tillitsvalgte og ledere deltar.

Statped har medarbeidere med variert digital kompetanse, og det har studiet tatt høyde for. Medarbeiderne deltar i sitt

Immanuel og Lasse på Sagstad skule snakker sammen ved å bruke kommunikasjonsverktøyet Minspeak.

tempo og tilpasset egen arbeidssituasjon. Sentralt i studiet er samhandling ved bruk av digitale verktøy, bruk av multimediale verktøy og IT-sikkerhet. Marthe Lybak Greve, prosjektleder for teknologiprogrammet, poengterer at studiet er obligatorisk og blir avsluttet med eksamen.

– Bestått eksamen gir 7,5 studiepoeng, sier hun.

DEL AV EN STØRRE HELHET

Teknologiprogrammet er en del av et større digitaliseringsprosjekt som Statped arbeider med. Med digitale verktøy kommer Statpeds rådgivere tettere på dem som bruker tjenesten, det blir enklere å se behovene i kommunene og hvordan tiltakene faktisk virker. – Programmet har gitt oss større innsikt i samhandlingsløsninger og ulike måter å bruke teknologi i læringssituasjoner. Det handler om et

skifte i arbeidsmåter og metoder med brukerperspektivet i bakhodet. Drivkraften er å gi bedre tjenester, sier Greve.

FAKTA

- Teknologiprogrammet består av fem deler
- SMART læring i regi av NTNU. Digital grunnkompetanse for ledere, tillitsvalgte, kommunikasjonsrådgivere og andre nøkkelpersoner.
 - Utvikling av e-læringsprogrammet digital grunnkompetanse tilpasset Statped av Universitetet i Agder og består av nivå 1 og 2.
 - Grunnkompetanse Office 365
 - Delingskonferanse, markering av endring av arbeidsmåter og metoder for alle ansatte
 - Utrulling og implementering

DIGITALE METODER ER MER EFFEKTIVT

Det digitale lavterskeltilbudet «anonyme casedrøftinger» gjør det enkelt å komme i kontakt med Statped og raskt avtale tid for drøfting. Metoden bidrar til tidlig innsats, til at PP-tjenesten raskere kommer videre i arbeidet og mer effektiv utnyttelse av ressursene i Statped.

TEKST: GERD VIDJE | ILLUSTRASJONSFOTO: MORTEN BRUN

Anonyme casedrøftinger foregår som regel gjennom videomøter hvor PP-tjenesten eller andre instanser i kommunen får drøftet konkrete faglige problemstillinger med rådgivere i Statped. Arbeidsmåten er uavhengig av geografi og gir store muligheter for flerfaglige drøftinger.

Drøftingen kan føre til at problemet blir avklart umiddelbart uten søknad til Statped. Direkte drøfting om saken gjør det lettere for begge parter å finne ut hva problemet handler om. Under et videomøte kan Statped for eksempel sende en lenke

med en filmsnutt som gir PPT-rådgiveren mer kunnskap i problemet som kasuset handler om. Mer kunnskap gjør det også enklere å formulere en klar problemstilling, slik at søknaden går direkte til rette fagavdeling i Statped og dermed blir raskere behandlet. Alt i alt kommer PP-tjenesten raskere i gang med tiltak og brukeren får tidlig hjelp.

NYE MULIGHETER

Digitalisering åpner for nye og store muligheter i tjenesteytingen. Med kunnskapsdeling på statped.no, instruksjonsvideoer og anonyme casedrøftinger blir Statped mer tilgjengelig. Målet er å gi samarbeidspartnere relevant bistand når og der de trenger det.

Chatbot, kunstig intelligens og robot i klasserommet er eksempler på innovative løsninger som Statped bruker i dag for å nå flere brukere og samarbeidspartnere.

For Statped handler digitalisering om å endre arbeidsmåter og samtidig bidra til en utvikling som gir nye muligheter til å inkludere brukerne.

Illustrasjonsfoto fra Ammerudgrenda barnehage.

STATPED OG SAMFUNNSOPPDRAGET

Statped er en nasjonal etat under Utdanningsdirektoratet (Direktoratet for barnehage, grunnsopplæring og IKT), som gir spesialpedagogiske tjenester til kommuner og fylkeskommuner. Statpeds samfunnsoppdrag er å bidra til at barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov gis muligheten til å mestre egne liv og ta aktivt del i utdanning, arbeid og samfunnsniv.

Vi gir også språkfaglige tjenester innenfor alternativ supplerende kommunikasjon (ASK) og tegnspråk. Statped er statens virkemiddel for å støtte kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med å nå sektormålene som er satt for barnehagen og grunnsopplæringen. Statped skal bidra til tilpasset og inkluderende opplæring for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov.

Statpeds målbidde «Inkludering lønner seg», beskriver seks prioriterte innsatsområder for perioden 2017–2022. I Del III av årsrapporten gjør vi rede for Statpeds bidrag til sektormålene i 2018 og vurderer måloppnåelsen for etatens mål.

Statpeds brukere er barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov samt deres foreldre og foresatte. Statped tilbyr tjenester som skal medvirke til at brukerne får tilrettelagt opplæring og tilfredsstillende læringsutbytte som fører til mestring. Statpeds samarbeidspartnere er kommuner, fylkeskommuner, helseinstitusjoner,

universiteter og høyskoler samt andre profesjonelle tjenesteytere. Vi utvikler kompetanse og formidler kunnskap om spesialundervisning og likeverdig, tilpasset og inkluderende opplæring.

Vi bidrar med høy kompetanse og kvalitet innenfor det spesialpedagogiske feltet. Statped har spisskompetanse på opplæring innen de seks fagområdene syn, hørsel, kombinerte syns- og hørselstap og døvblindhet, sammensatte lærevesker, språk og tale samt ervervet hjerneskode. I tillegg har Statped kompetanse på språkområdene ASK og tegnspråk samt systemrettet arbeid og inkluderende opplæring. Statped formidler læringsressurser og bidrar til at teknologiske hjelpemidler tas i bruk på opplæringsfeltet. Sammen med universiteter og høyskoler bidrar Statped til spesialpedagogisk kunnskapsutvikling og kunnskapsspredning innenfor spesialpedagogiske områder. Statped har i tillegg ansvar for drift av Skådalen skole for døvblind-fødte.

STATPEDS VIRKSOMHET ER FORANKRET I TRE HOVEDMÅL

MÅL I

Være en tydelig og tilgjengelig yter av spesialpedagogiske tjenester til kommuner og fylkeskommuner og sørge for at alle kommuner og fylkeskommuner skal få likeverdig tilgang til tjenester fra Statped.

MÅL II

Videreutvikle spisskompetanse innenfor de fastsatte spesialpedagogiske fagområdene og være en bidragsyter til kunnskaps- og kompetansespredning om likeverdig, tilpasset og inkluderende opplæring på disse områdene.

MÅL III

Arbeide ut fra en helhetlig FoU-strategi for prioritering av områder for forsknings- og utviklingsarbeid på det spesialpedagogiske området, forankret i et samarbeid med universiteter og høyskoler.

TEGNSPRÅK STYRKES OG UTVIKLES

Statped har mål om å oppleves som en tydelig aktør på det tegnspråklige området blant brukere og samarbeidspartnere.

Tegnspråk er anerkjent som et fullverdig språk som det offentlige har ansvar for å styrke og utvikle. Statped bidrar til å øke kunnskapen og heve kompetansen om tegnspråk til personalet i barnehage, i grunnsopplæringen og PP-tjenesten.

Tegnspråkopplæringen er og har vært et prioritert område fra myndighetenes side.

Statped følger opp dette i tråd med gitte føringer. For å bidra ytterligere til dette har vi i 2018 startet på arbeidet med å utrede ulike alternativer og modeller for hvordan tegnspråk skal ivareta og styrkes fremover.

ORGANISERING OG LEDELSE

Ved utgangen av 2018 hadde Statped 726 ansatte i 670 årsverk, fordelt på 14 lokasjoner over hele landet. Toppleidelsen i etaten består av direktør, regiondirektørene, direktører for landsdekkende enheter, læringsressurser og teknologiutvikling, kommunikasjonsdirektør og FoU-direktør.

Statped har etablert ledernetverk innenfor fagområdene syn, hørsel, språk – tale og sammensatte lærevansker. Ledernetverkene skal sørge for å koordinere tjenestene på disse fagområdene, slik at de utvikler seg i samme retning på tvers av regionene og at tjenestene oppleves som likeverdige uansett hvor i landet du bor.

Statped gjorde enkelte organisasjonsendringer med virkning fra 1. mai 2018. Dette var på bakgrunn av en ekstern evaluering. For å få kortere beslutningslinjer og raskere implementeringsprosesser er antall ledernivåer blitt redusert fra fire til tre.

Videre er det opprettet en landsdekkende faglig enhet for å sikre likeverdige tjenester innenfor fagområdene ervervet hjerne-skade, kombinerte syns- og hørselstap og døvblindhet. Enheten jobber også på språkområdene i etaten, med oppdragsbrev om alternativ og supplerende kommunikasjon og med et ansvar for en deltidsopplæring for hørselshemmede elever.

I 2018 har landsdekkende faglig enhet også hatt ansvaret for Skådalen skole og Møller barnehage.

For å sikre effektiv oppgaveløsning har etaten organisert hoveddelen av administrative oppgaver som IKT, arkiv og økonomi og regnskap i en landsdekkende enhet. FoU er flyttet fra en stabsfunksjon til å bli en landsdekkende enhet. Kommunikasjon er nå organisert som stab under direktør på lik linje med Strategisk stab.

SEAD

Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) er en landsdekkende enhet lagt til region nord. SEAD skal, sammen med Statpeds øvrige enheter, yte tjenester og tilby kompetanse knyttet til samiskspråklige brukere innen Statpeds fagområder og sikre at Statpeds tjenestetilbud baserer seg på god forståelse for samisk språk og kulturutvikling. SEAD er nært knyttet til ulike arenaer i opplæringssektoren i Nord-Norge.

UTVALGTE HOVEDTALL

TJENESTER

- 7336 brukere mottok én eller flere tjenester fra Statped i 2018 (7800 i 2017).
- Statped jobbet med 2184 systembaserte tjenester (2460 i 2017).
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 22 dager for søknader om individbaserte tjenester (22 dager i 2017) og 26 dager for søknader om systembaserte tjenester (28 dager i 2017).
- Statped leverte individbaserte tjenester til 405 av 422 kommuner i 2018.

KUNNSKAPSFORIDLING

Kurs, konferanser, nettverk og annen kunnskapsformidling er en viktig del av arbeidet med å øke kompetansen på det spesialpedagogiske feltet i opplæringssektoren og viktige bidrag til å nå sektormålene. Statped arrangerte 404 kurs, konferanser, etterutdanninger og lignende i 2018. Antall deltagere var 9464.

LÆRINGSRESSURSER

- Skoleåret 2018/2019 tilrettela Statped 203 nye lærebøker pedagogisk, enten i punktskrift eller som lydbok.
- I tillegg har vi levert 357 læreverk som reproduksjoner.
- Statped har de siste årene økt antall punktskriftbøker, og etterspørselen er fortsatt økende.

SKOLELYDBOK

Etter flere år med nedgang i utlån av skolelydbøker har utlånet økt kraftig som en følge av ny digital distribusjonsløsning og fjerning av gebyr for lydbøkene. Nå bruker over 28 000 elever skolelydbok. Dette er en økning på 16 000 elever siden 2017. 2731 skoler bruker Statped skolelydbok, 626 flere enn i 2017. I tillegg har 8409 lærere (mot 4145 i 2017) registrert seg for å kunne utforske bruk av systemet og bøkene med tanke på å

veilede elevene. Tallene betyr at om lag 84 prosent av skolene er registrert og at om lag 3,4 prosent av elevmassen er lånere av skolelydbok (basert på Udirs skolestatistikk fra 2017/2018). Økt fokus på lydbøker har gitt økte forventninger hos både enkeltelever og skoler om innlesing av nye skolelydbøker.

TEGNSPRÅK-APPER

I 2018 ble det gjort 25 439 unike nedlastninger fra iTunes App Store til iPhone og iPad. Tallet er lavere enn foregående år, blant annet fordi Tegnordboka ble tilgjengelig som app i 2016 og ble derfor lastet ned mange ganger. Av 23 ulike tegnspråk-apper blir Tegnordboka mest lastet ned.

SALG AV LÆRINGSRESSURSER

Statped har de siste årene digitalisert veiledningsmateriell. Målet er å gi enkel

tilgang til kunnskap og informasjon for ansatte i barnehage og skole. Produkter som tidligere ble solgt i papirform gjennom nettbutikken, kan nå lastes ned fra statped.no. De er mer tilgjengelige fordi de kan lastes ned enkelt, enten gratis eller til en rimeligere pris enn før. Resultatet er en jevn nedgang av salget fra nettbutikken. Det er i 2018 solgt 3667 læringsressurser gjennom nettbutikken, mot 5917 i 2017.

NØKKELTALL FRA ÅRSREGNSKAPET

Tall i 1000 kroner	2018	2017	2016
Total utgiftsbevilgning	756 792	728 724	666 966
Totalt regnskapsførte utgifter	696 074	688 802	655 126
Oppdragsinntekter	33 672	35 902	36 288

	2016	2017	2018
Nye læreverk tilrettelagt (til punktskrift, leselist eller lyd)	132	150	203
Reproduksjoner av tilrettelagte læreverk	250	236	357
Utlånte skolelydbøker	30 000	78 000	129 000
Andel skoler som låner skolelydbøkene			84 %
Andel av elevmassen som er lånere av skolelydbok			3,4 %

Språk

fra

symboler

Vi

snakker

sammen

KONFERANSER OG AKTIVITETER

STATPEDKONFERANSEN

Statpedkonferansen ble arrangert for tredje gang i 2018. Konferansen setter det spesialpedagogiske fagfeltet på dagsorden, og fagpersoner fra inn- og utland kommer for å forelese. Tema i 2018 var Relasjoner. Konferansen hadde om lag 600 deltakere, med over 200 på venteliste.

SPOT-KONFERANSEN

SPOT-konferansen ble gjennomført for femte gang i 2018 med 520 deltagere, en økning på 70 fra 2017. Deltagerne representerte bredden av Statpeds målgrupper med en hovedvekt av lærere og ansatte i PP-tjenesten. Evalueringen er fortsatt god både fra deltagere og utstillere på konferansen. 86 prosent oppgav at konferansen har vært bra eller meget bra (mot 92 prosent i 2017). 86 prosent av utstillerne vurderer utbyttet som godt eller meget godt. Både interessen for konferansen og evalueringen viser at SPOT har blitt en etablert møteplass og viktig arena for erfaringsutveksling og kunnskapsformidling.

BRUKERKONFERANSE

Statpeds årlige brukerkonferanse er en arena for kunnskap, erfaringsutveksling og relasjonsbygging. Tema for 2018 var digital tjenesteyting. Dag én og to var for medlemmer i nasjonalt brukerråd, regionale brukerråd og faglige samarbeidsråd i Statped. På dag to deltok også andre interesserte. Årets konferanse samlet 132 deltagere og inneholdt blant annet to debatter om funksjonshemmedes deltakelse i skolen. Én debatt mellom ungdommer fra brukerorganisasjonene og Barneombudet, og én debatt mellom politikere fra utdanningskomiteen på Stortinget og brukerrepresentanter.

NASJONAL NETTVERKS-KONFERANSE FOR PPT

Nasjonalt nettverkskonferanse for ledere i PP-tjenesten er en del av strategien for etter- og videreutdanning av ansatte i PP-tjenesten. Målet med strategien har vært å øke kompetansen hos ansatte i PP-tjenesten og øke fokuset

på systemrettet arbeid. I 2018 ble konferansen arrangert for femte gang med 310 deltagere fra alle fylker. Tema for konferansen var krysspresset lederne står i med fokus på dagsaktuelle endringer på det spesialpedagogiske feltet. Konferansen gikk over to dager, og Statped delte ansvaret for programmet med Utdanningsdirektoratet. PP-tjenesten var koblet på utviklingen av programmet, noe som bidro til at temaet og innholdet traff deltagerne godt.

FROKOSTSEMINARER

Statped har arrangert frokostseminarer, hvor målet har vært å spre kunnskap om ny forskning. Tema har vært barnehagens betydning for barns psykososiale fungering, lekens betydning for læring og utvikling, stamming og dysleksi. To av seminarene ble holdt i samarbeid med UH-sektor. Det har vært økende interesse for deltagelse på seminarene, og temaene har fanget bredt.

STATPED.NO

Lærere, foresatte og ansatte i PP-tjenesten er brukere av nettstedet statped.no.

I 2018 hadde nettstedet 393 678 brukere. Tallet var 285 115 i 2017. Også antall sidevisninger øker. I 2018 var antall

sidevisninger på 2 401 389. Tilsvarende tall for 2017 var 1 995 391.

SOSIALE MEDIER

Facebook og Instagram er spesielt nyttige kanaler for å spre informasjon og ha dialog utad. Hver måned når vi ut til mellom 50 000–100 000 personer på Facebook og Instagram. Antall følgere på Facebook og Instagram øker jevnt. I løpet av 2018 fikk vi 2000 flere følgere på Facebook og ligger nå på 17 882. YouTube brukes som vår primære kanal til å publisere videoer. I løpet av 2018 hadde vi 114 700 visninger av våre videoer og nærmere 450 abonnenter.

INTERNASJONALT ARBEID

Statped har lang tradisjon med å samarbeide nordisk og internasjonalt innenfor det spesialpedagogiske feltet. Dette skjer blant annet i form av deltakelse i nordiske og internasjonale FoU-prosjekter, deltakelse i råd og utvalg samt kurs- og konferansesamarbeid. Det er stor variasjon innenfor de ulike fagområdene hvor utbredt den internasjonale aktiviteten er, og det finnes ingen samlet oversikt over vår internasjonale deltakelse. Statped har en målsetting om å utarbeide en strategi for internasjonalt arbeid som vil foreligge i 2019.

VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

VI GÅR INN I ET NYTT ÅR med mange og ulike utfordringer. Vi legger til grunn at den kommende stortingsmeldingen *Tidlig innsats og inkluderende fellesskap* kan føre til endringer i Statpeds mandat og oppgaveportefølje. Endringene vil kunne utfordre dagens organisering og arbeidsformer. Stadige utredninger og omstillinger kan imidlertid bety at vi bremser farten i det faglige arbeidet og at det skaper usikkerhet både internt og hos brukergrupper som trenger stabilitet i sin tilværelse. Vi har store forventninger til at stortingsmeldingen vil skape ro og stabilitet rundt brukergruppene etaten jobber for.

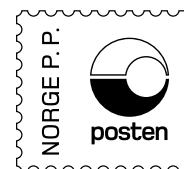
FELLES FOR FLERE UTREDNINGER og rapporter som er publisert det siste året, er behovet for at kompetanse kommer nærmere brukeren. Vi er enige i at laget rundt brukerne må styrkes dersom vi skal lykkes med å skape inkluderende læringsmiljø. Vi får tilbakemeldinger både fra brukere og ansatte i skoler og barnehager som ønsker lettere tilgang til Statped. Vi mener det er nødvendig med et nytt og utvidet mandat som gir oss mulighet til også å jobbe direkte med skoler og barnehager. Dagens ordning hvor søknader til Statped kun kan sendes igjennom PP-tjenesten medfører at det kan ta lengre tid enn nødvendig før brukeren får hjelp og at tjenestetilbudet blir avhengig av bestillerkompetanse i kommunene.

FOR AT BRUKERE i hele landet skal sikres er likeverdig tilbud, er det nødvendig at alle

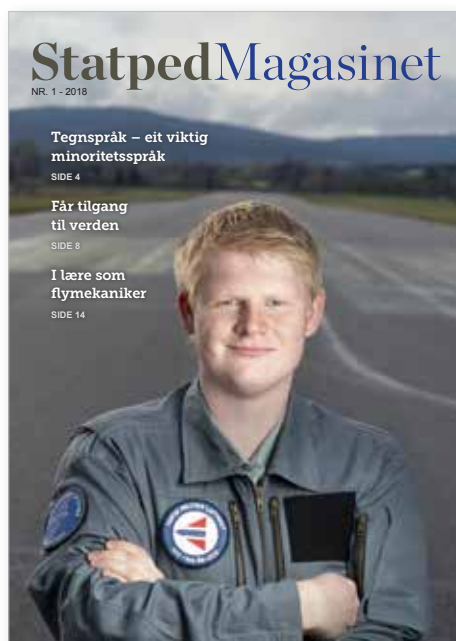
får tilgang til den samme kompetansen. Vi har erfart at enkelte brukere ikke får den hjelpen de trenger fordi Statped tjenester ikke er kjent i kommunene. Gode mål og intensjoner er ikke nok for å lykkes med å bygge kompetanse i kommuner og fylkeskommuner. Vi mener det er behov for at Statpeds rolle formaliseres og at spesialiserte tjenester lov- eller forskriftsfestes for å realisere målet om inkluderende opplæring for alle uavhengig av bosted.

STATPED HAR I DAG en sentral rolle som kunnskaps- og kompetansespreder innenfor spesialpedagogisk opplæring og inkludering. Denne rollen bør forsterkes og tydeliggjøres. Den teknologiske utviklingen går raskt. Aktører i tjenestekjeden vil fortsatt ha stort behov for kunnskap og kompetanse om spesialpedagogikk og inkluderende opplæring. Dette gjelder særlig mulighetene som ligger i bruk av teknologi og digitale læringsressurser.

DIGITALISERING GJØR KUNNSKAP lettere tilgjengelig og ny teknologi gir mulighet for å forbedre og effektivisere tjenestene. Ved utgangen av 2019 avsluttes digitaliseringsprosjektet. Alle ansatte i Statped vil bli involvert i implementering av leveransene fra prosjektet gjennom endrede oppgaver, arbeidsmåter og prioriteringer. Målet er at endringene skal bidra til at vi jobber mer effektivt og kan rette innsatsen mot å gi støtte til laget rundt barn og unge som har behov for hjelpen Statped kan tilby.

Returadresse: Statped Hovseter, Gamle Hovsetervei 3, 0768 Oslo

Magasinet kan leses i både html-format og som PDF på www.statped.no

Statped er en nasjonal etat som skal bidra til at barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov gis muligheten til å være aktive deltakere i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

Statped bistår kommunene med å tilrettelegge opplæringen i et samarbeid med PP-tjenesten.

Våre fagområder er døvblindhet / kombinerte syns- og hørselsvansker, ervervet hjerneskade, hørsel, språk og tale, sammensatte lærevansker og syn.

Statped driver kunnskaps- og kompetansespredning om likeverdig, tilpasset og inkluderende opplæring.

Ett telefonnummer til hele Statped: 02196

En felles postadresse:

Statped postmottak,
PB 113,
3081 Holmestrand

Følg Statped på nett:

www.statped.no / www.facebook.com/statped / twitter.com/statped